

III. FINANTSINSTITUTSIOONIDE TUGEVUS

PANGAD

Likviidsed vahendid ja likviidsusrisk

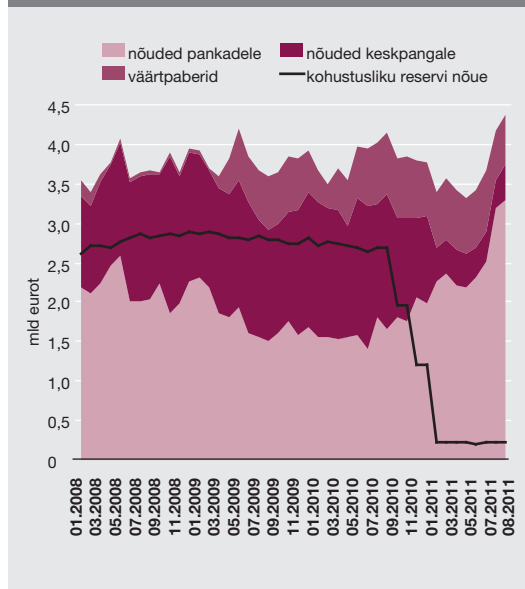
Pankade kohustusliku reservi nõue alanes 2010. aasta septembris 15%lt 11%le ja novembris 7%le. 2011. aasta jaanuarist on kohustusliku reservi nõue Eestis, nagu ka teistes euroala riikides, 2%. Reservinõude alanedes vabanes pankadel suur hulk likviidseid vahendeid. Osalt asendati keskpangast vabanenud varad nõuetega komertspankade vastu. Teisalt vähenesid mõned pangad selle arvel juba eelmise aasta teises pooles ka pankade likviidsete varade koguhulka ning bilansimahtu (vt joonis 1). 2010. aasta lõpus alanud likviidsete varade vähenemine kestis 2011. aasta aprillini, kui likviidsete varade maht oli reservinõude alanemisele eelnenud tasemega võrreldes 20% madalam. Aprillist alates on pangad likviidsete varasid taas kasvatanud ligi miljardi euro võrra.

2011. aasta algusest on pankade nõuded keskpangale vähenenud 61% ehk 690 miljoni euro võrra. Nõuded teiste pankade vastu kasvasid samal ajal 1,4 miljardi euro võrra. Augusti lõpus oli pankade likviidsete varade maht koguni 4,4 miljardit eurot ehk 612 miljoni euro võrra suurem kui 2010. aasta lõpus. **Likviidsed varad** on suurenenud hoiuste kasvu tõttu, samal ajal kui laenuportfell on kahanenud. Märkimisväärne on ka juulis aset leidnud Swedbanki tütarpankade müügiga seotud struktuurimuutus Swedbanki bilansis.¹ Likviidsete varade osakaal Eesti pankade koondbilansis on tõusnud 24%ni, mis on viimase kolme aasta kõrgeim tase (2010. aasta lõpus 19%).

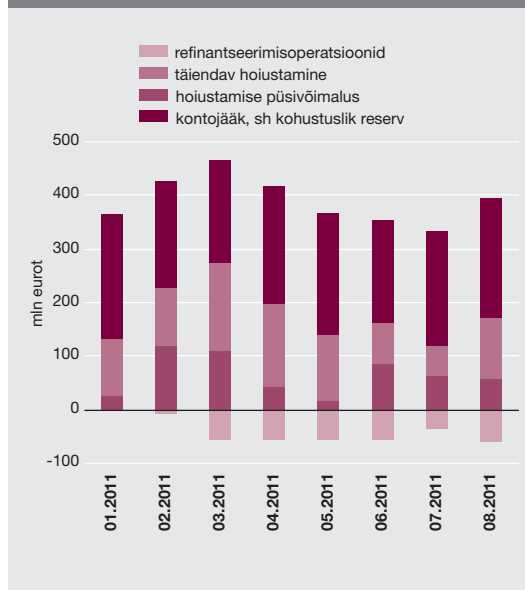
Täiendava meetmena saavad Eestis tegutsevad pangad eurosüsteemis osalejatena kasutada likviidsuse juhtimiseks **keskpanga pakutavaid laenu- ja hoiustamisvõimalusi**. Turuosalised on seni kasutanud keskpanga pakutavaid hoius-

¹ Vt ka taustinfo *Swedbanki struktuurimuudatuse mõju Eesti pangandussektori koondbilansile ja kapitalile*.

Joonis 1. Pankade likviidsed varad ja kohustusliku reservi nõue

Joonis 2. Pankade varad ja kohused Eesti Pangas

tamise võimalusi oluliselt rohkem kui laenamise võimalusi (vt joonis 2).

Rahastamine

2011. aastal on pankade rahastamises selgelt jätkunud senine trend. Emapankadelt kaasatud vahendeid on vähendatud 2010. aasta lõpuga võrreldes 1,5 miljardi euro võrra 5,1 miljardile eurole. Seda on 43% vähem kui 2009. aasta lõpul, mistõttu võib öelda, et siinsete pankade sõltuvus emapankade rahastamisest on vähenenud (vt joonis 3). Emapankadele on tehtud tagasimakseid nii eurole üleminekuga vabanevad ressursi kui ka kasvanud hoiuste abil. Juulis suurenesid tagasimaksed märgatavalt ka Swedbanki struktuurimuudatuste tõttu.

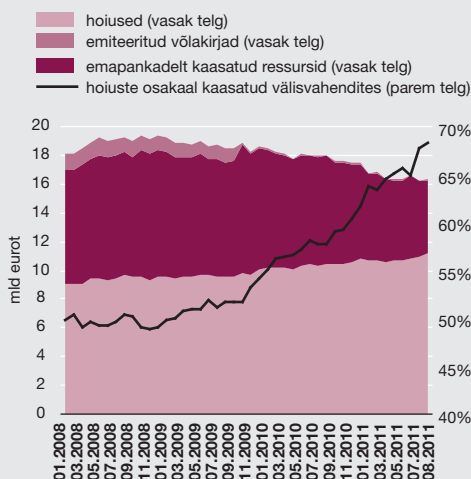
Valitsussektorilt, ettevõtelt ja eraisikutelt kaasatud hoiused kasvasid 2011. aasta kaheksa kuu jooksul 3,6% ehk 390 miljoni euro võrra.

Hoiuste osakaal pankade rahastamises püsis augustis teist kuud järjest seni kõrgeimal 68% tasemel. Reaal- ja valitsussektorile väljastatud laenude ja hoiuste suhe on langenud 142% tasemele, mis tähendab et pankadel on väljaantud laene 4,7 miljardit eurot rohkem kui hoiuseid (vt joonis 4). Nende vahe on laenujäägi kahanemise ja hoiuste kasvu tõttu võrreldes kõrgperioodiga 2008. aasta lõpus siiski 4,2 miljardi euro ehk ligi poole võrra kahanenud. Pankade **rahastamisrisk** väheneb, kuna väljaantud laenude jäägi kiiret kasvu lähiajaks ei prognoosita, hoiused pigem kasvavad süveneva ebakindluse tõttu ning laenude kaetus hoiustega suureneb veelgi.

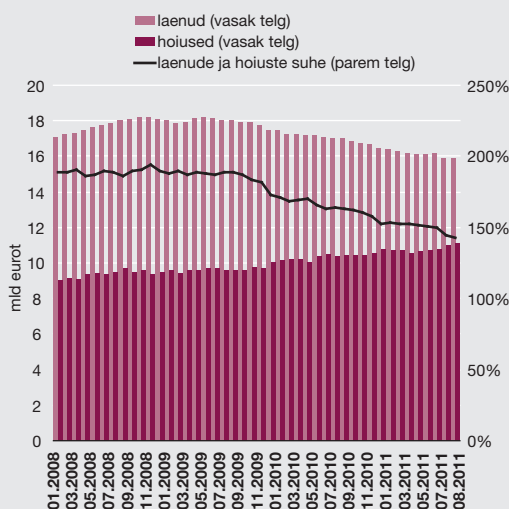
Kasumlikkus

Eestis tegutsevate pankade kasumlikkus paranes 2011. aasta esimesel poolel. Pangad teenisid kahes kvartalis kokku 142,5 miljonit eurot **puhas-kasumit** (vt joonis 5). Varade suhtes jäi puhas-kasum vaid pisut alla eelmise kasvuperioodi keskmisele tasemele, ulatudes aasta arvestuses 1,5%ni.

Joonis 3. Pankade kohustuste struktuur

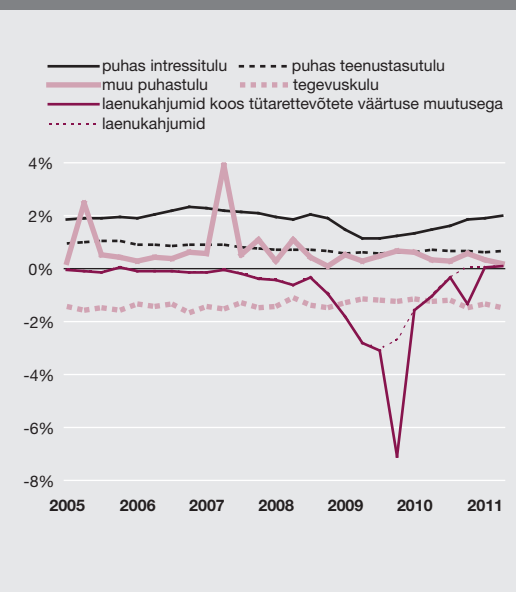
Joonis 4. Pankade väljastatud laenude kaetus hoiustega

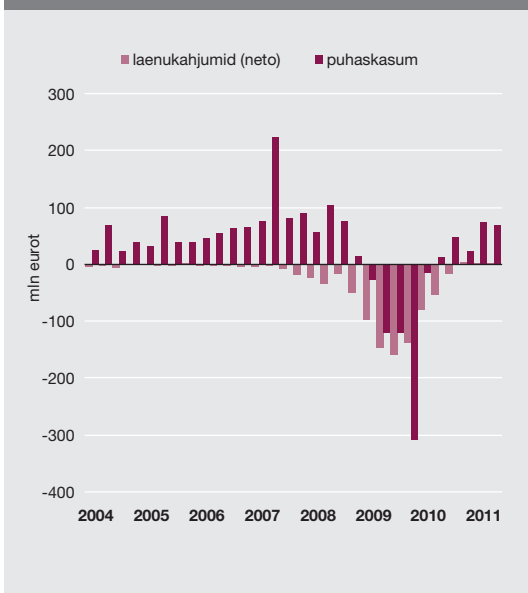
Ka sel aastal on puhaskasumlikkust toetanud eelkõige laenukahjumite vähenemine (vt joonis 6). Samas on aeglustunud **laenukahjumieelse kasumi** aastakasv, alanedes 2011. aasta II kvartalis 0,4%le. Aeglasema kasvutempo taga on eelkõige finantstulude, aga ka puhta teenustasutulu mõningane vähenemine.

Pankade **puhta intressitulu** osakaal kogutuludes suurenes 2011. aasta II kvartalis aastatagusega võrreldes ligi 10 protsendipunkti võrra 68%ni, mis on märkimisväärselt kõrgem selle näitaja pikaajalisest tasemest (60%).² Puhas intressitulu kasvas 2011. aasta esimesel poolel aastatagusega võrreldes eelkõige intressikulude alanemise, aga ka intressitulude tõusu tulemusena 29%. Seevastu 2011. aasta II kvartaliks oli ressurssihiina alanemisest saadud positiivne mõju ammendunud ning puhas intressitulu kasvas veel üksnes laenude baasintressimäärade (EURIBORi) tõusu toel (vt joonis 7).

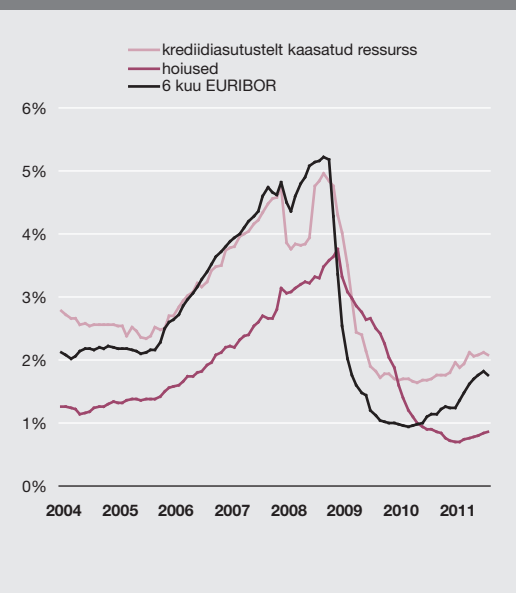
Joonis 6. Pankade tulud ja kulud liigiti (% kvartali varadest x 4)

Joonis 5. Pankade puhaskasum ja laenukahjumid

Joonis 7. Pankade kaasatud ressursside intressimäär ja 6 kuu EURIBOR

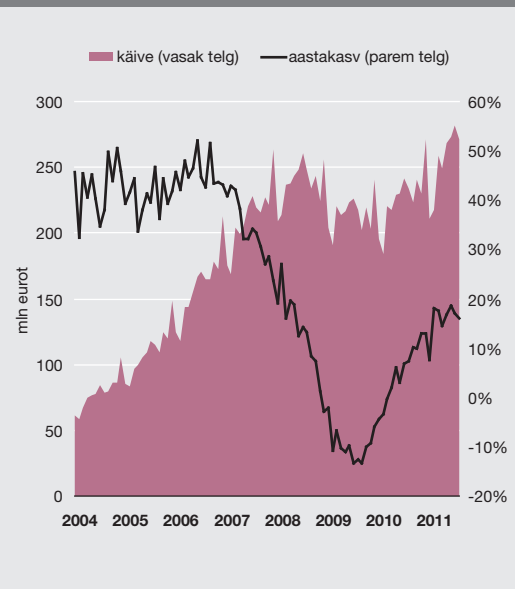
² Viimati oli puhta intressitulu osakaal sama kõrge 2008. aasta lõpus, kui finantstulu teenimise võime sai suurema tagasilöögi.

Madalat ressursihinda on aidanud hoida madalalt tasustatud nõudmiseni hoiuste osakaalu suurenemine pankade kohustuste struktuuris. See on asendanud emapankadelt saadud suhteliselt kallima ressursi. Selle suundumuse eeldatavale jätkumisele vaatamata on 2011. aasta lõpus ja 2012. aastal oodata pigem puhta intressitulu vähenemist. Ühelt poolt piirab intressitulu kasvu EURIBORi tõusu ootuse edasilükkumine ja laenuportfelli vähenemine. Teiselt poolt kujutab endast riski pankade turupõhise rahastamise hinna tõus juhul, kui globaalsed likviidsuspinged peaksid taas vallanduma. Kaasnev hinnasurve võib üle kanduda ka jaehoiuste turule, ehkki pankade laenu-hoiuse suhtarvu paranemine on pankade puhast intressitulu ohustavaid riske pigem vähendanud.

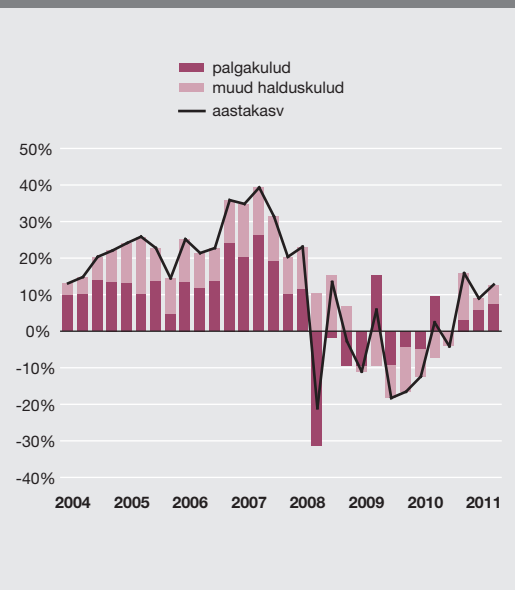
Eurole üleminek vähendas ootuspäraselt finants-tulusid, kuivõrd vähenes pankade valuutavahtustehingutelt saadav tulu. Samas **puhta teenustasutulu** kahanemine 6% aasta arvestuses oli oodatust väiksem. Ehkki riigisiseste ja piiriüleste euomaksete hinnakirjade ühtlustamine ilmselt mõnevõrra vähendas teenustasutulu, on seda osaliselt tasakaalustanud kaardimaksete kasvu tõttu laekunud tulu suurenemine. 2011. aasta esimese kaheksa kuu jooksul tehti kaardimakseid ligi 16% rohkem kui aasta tagasi (vt joonis 8).

Euro kasutuselevõtt suurendas 2010. aasta IV kvartalis märkimisväärselt pankade **halduskulusid**. Kulude kasvutempo püsis kiire ka 2011. aastal, suurenedes aastatagusega võrreldes keskmiselt 11% (vt joonis 9). Kui 2010. aasta lõpus tõusid kiiresti muud halduskulud, siis 2011. aasta esimesel poolel kasvasid kiiremini palgakulud. Teises kvartalis ulatus palgakulude kasv 14%ni. Tänu tulude kiiremale kasvule kulu-tulu suhtarv selle tulemusena ei halvenenud. Samas, arvestades viimastel kuudel nõrgenenud tuluväljavaateid, võib kulude jätkuv kasv anda tagasilöögi kulutasuvusele, mis on viimastel aastatel paranenud.

Joonis 8. Kaardimaksete kuukäive müügitermi- nalides ja aastakasv

Joonis 9. Palga- ja muude halduskulude aasta- kasv ja osakaal halduskulude kasvus

Kapitaliseeritus

Pangandussektori³ bilanss paranes 2011. aasta esimesel poolel veelgi (vt joonis 10). Likviidsete varade maht on vaatamata kohustusliku reservimäära langetamisele püsinud suhteliselt suur. Kohustuste poolel on endiselt tähelepanuväärne rahastamisstruktuuri muutus. Rahastamine põhineb üha enam jaehoiustel ning ka omakapital on jätkuvalt suurenenud.

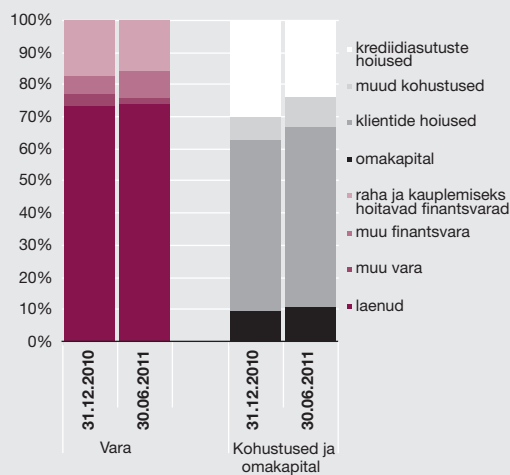
Kapitalinõuded pangandussektori suurima ehk krediidiriski katteks vähenesid 2011. aastal kaheksa laenuportfelli tõttu veelgi. Samuti tugevdas esimesel poolaastal kapitaliseeritust kapitalinõuete kahanemine muude, peamiselt operatsiooniriskide katteks.

Riskide katteks hoitavad **omavahendid** vähenesid 2011. aasta esimesel poolel märkimisväärselt (vt joonis 11). Teises kvartalis kahanes pangandussektori esimese taseme omavahendite maht kasumi jaotamise tõttu rohkem kui 240 miljoni euro võrra. Samuti vähenesid allutatud laenude tagasimaksmise tõttu ulatuslikult teise taseme omavahendid, kokku 56 miljoni euro võrra. Esimese taseme omavahendite osakaal omavahendites säilis eelmise kvartali 78% tasemel.

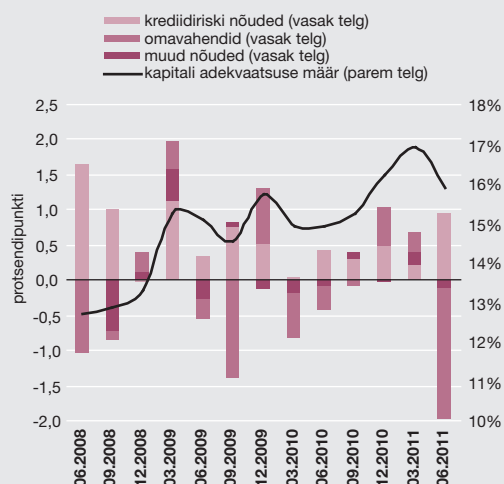
Pangandussektori **kapitali adekvaatsuse määr** langes 2011. aasta II kvartali lõpuks 1 protsendipunkti võrra 15,9%ni. Selle tingis omavahendite vähendamine, mis kaalus üles krediidiriski nõuete langusest tuleneva positiivse efekti. Samas ületab see määr oluliselt 10% miinimumnõuet.

³ Selles peatükis käsitletakse pankasid konsolideeritud arvestuses.

Joonis 10. Pangandussektori konsolideeritud koondbilanss

Joonis 11. Kapitali adekvaatsuse määra kvartaalne muutus komponentide kaupa

Pangandussektori prognoos ja tugevusanalüüs

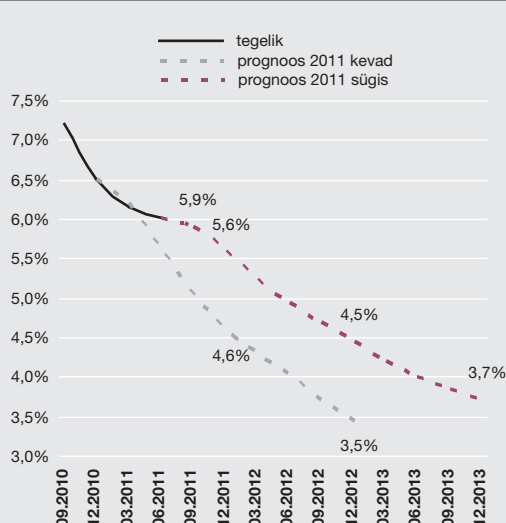
Prognoos

Laenuportfelli kvaliteet on 2011. aastal paranenud peamiselt lootusetute nõuete mahakandmise tagajärjel. Pikka aega ehk üle 60 päeva maksetähtaega ületavate laenude taas toimima hakkamine on osutunud kevadel eeldatust märksa viletsamaks ja seda isegi oodatust soodsamas majanduskeskkonnas. Võrreldes kevadel prognoosituga väheneb viivislaenude portfelli ettevõtete ja majapidamiste viivislaenude kehvema taastumismäära tõttu märksa aeglasemas tempos. Viivislaenude portfelli kahaneb eelkõige lootusetute nõuete mahakandmise tõttu, samal ajal kui probleemsete laenuklientide taas maksevõimeliseks muutumine on märksa väiksema mõjuga. Aasta lõpuks võib oodata **viivislaenude osakaalu langust alla 6% laenuportfelligi ning 2012. aasta lõpuks 4,5%ni** (vt joonis 12).

Laenukahjumite katteks tehtud provisjonid vähenevad koos viivislaenudega lootusetute nõuete mahakandmise tõttu. PANGAD tõenäoliselt provisjone suures mahus kasumiks tagasi ei pööra ning üle 60 päeva maksetähtaega ületavate laenude kaetus provisjonidega püsib eeldatavalt üle 80%.

Pankade tegevuskasumid on laenuportfelli tagasihoidlikuma kasvu ja madalamate intressimäärade tõttu surve all. Samuti ohustab panku ressursihinna võimalik kallinemine. Euro kasutuselevõtuga vähenenud konverteerimis- ja teenustasutulu on pangad suutnud osaliselt kompenseerida suurema kaardimaksetuluga. Puhast intressitulu on siiski surve all, mistõttu on pangandussektori kasumlikkus kevadel oodatust mõne-

Joonis 12. Üle 60 päeva maksetähtaega ületavate laenude osakaal laenuportfellis

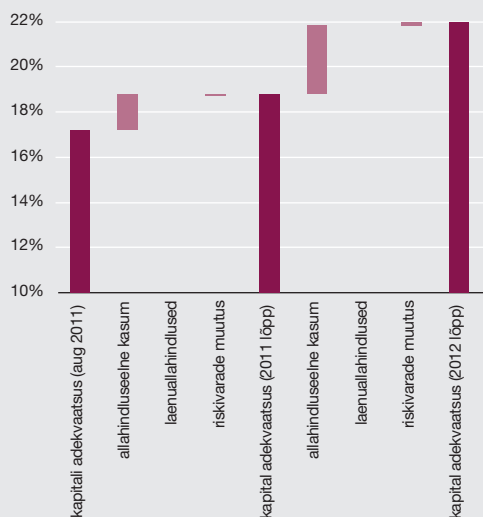

võrra madalam. Kokkuvõttes teenivad Eestis tegutsevad pangad 2011. aastal hinnanguliselt ligi **0,6 miljardit eurot kasumit**, millest umbes 60% moodustab erakorraline kasum Swedbanki grupi restruktureerimisest. 2012. aastal teenivad pangad hinnanguliselt 0,3 miljardit eurot kasumit.

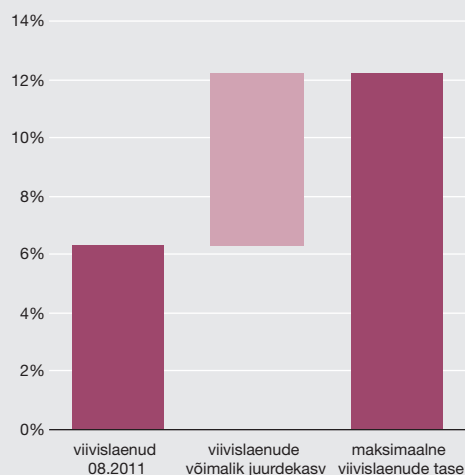
Pangandussektori kapitaliseeritus käesoleval aastal jätkuvalt tõuseb. Kapitaliseeritust tõstab teenitud kasum, allahindlustel eeldatavalt mõju pole ehk täiendavaid allahindlusi tehakse enam-vähem samal määral, kui varasemaid allahindlusi kasumiks pööratakse. Samuti pole laenuportfelli mahu muutusel kapitaliseeritusele 2012. aasta lõpuni tõenäoliselt olulist mõju. Pangandussektori kapitaliseeritus⁴ tõuseb käesoleva aasta lõpuks ligi 19%ni ning 2012. aasta lõpuks hinnanguliselt 22%ni (vt joonis 13).

⁴ Üksikarvestuses.

Joonis 13. Kapitali adekvaatsuse määra kujunemine tegurite kaupa

Joonis 14. Viivislaenude maksimaalne juurdekasv praeguse kapitalipuhvriga

Tugevusanalüüs

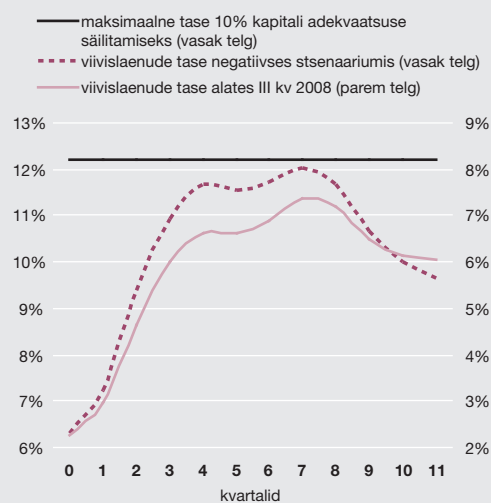
Eesti pangandussektori ülekaalukalt suurim risk on krediidirisk. Pangandussektori tugevusanalüüsis on uuritud, milline oleks maksimaalne viivislaenude mahu kasv, mida pangandussektor suudaks praeguse kapitalipuhvriga taluda. 2011. aasta augusti lõpus oli see puhver ehk omavahendid, mis ületasid miinimumnõuet 10% kapitali adekvaatsuse määra tagamiseks, 680 miljonit eurot.⁵

Eeldades, et üle 60 päeva maksetähtaega ületavad laenud peaksid jätkuvalt olema 80% ulatuses provisjonidega kaetud, piisaks sellest puhvrast 10% adekvaatsusnõude täitmiseks isegi siis, kui viivislaenude osakaal laenuportfellis ulatuks 12,2%ni (vt joonis 14).

Eeldades negatiivset stsenaariumi, kus viivislaenude maht hakkaks alates 2011. aasta

⁵ Koos 2011. aastal teenitud, kuid veel auditeerimata kasumitega.

Joonis 15. Viivislaenude tase ja kapitalipuhver

augusti lõpust kasvama sama kiiresti ja ulatuslikult nagu 2008. aasta sügisel, oleks pangandussektori praegune kapitalipuhver siiski piisav, et viivislaenude mahu kasvu 10% kapitali adekvaatsuse määra juures üle elada (vt joonis 15). Tegu on konservatiivse eeldusega, kuna pole arvestatud allahindluseelsete

kasumitega, mida pangad jätkuvalt teeniksid, ega ka riskivarade vähenemise positiivset mõju kapitaliseeritusele. Seega on pangandussektori kapitalipuhver praegu piisav, et laenukvaliteedi järsk halvenemine ka teist korda üle elada.

Vastutsüklilise kapitalipuhvri olemus ja rakendamine Eesti näitel

Üleilmne finantskriis näitas, et pangandussektorile kehtivad kapitalitaseme ja kvaliteedi nõuded on liiga leebed, võimendades majandusüklaeid ja ohustades seeläbi finantsstabiilsust. Uue rahvusvahelise regulatiivse raamistikuga (Basel III), mis Euroopa tasandil jõustatakse kapitalinõuete direktiivi muudatuste teel, seatakse krediitdiasutuste omavahenditele senisest rangemad ja majandusüklaeid vähem võimendavad kapitalinõuded. Lisaks miinimumkapitali nõuete karmistamisele kehtestatakse kaks kapitalipuhvri määra: kõigi pankade puhul **ühesugune kapitali säilitamise puhver** ning liikmesriigi haldusalas kindlaksmääratav **vastutsükliline kapitalipuhver**. Lisapuhvrid tuleb moodustada kõrgeima kvaliteediga kapitalist ehk esmas taseme omavahenditest⁶. Kui pank ei suuda neid nõudeid täita, kehtivad tal automaatselt piirangud varasemate kasumite ja dividendide väljamaksmisele, kuni puhvrinõue on täidetud.

Vastutsüklilise kapitalipuhvri olemus

Vastutsüklilise kapitalipuhvri eesmärk on suurendada pangandussektori vastupanuvõimet kiirest krediitdikasvust tulenevatele riskidele. Vastutsüklilist kapitalipuhvrit nõutakse krediitdimahu ülemääraselt kiire kasvu perioodidel, kui sellega kaasneb süsteemse riski suure-

nemine. Nõue tühistatakse majandussurutise ajal, et pangad jätkaksid laenupakumist langusükli vältel. Vastutsüklilise kapitalipuhvri määr on ajas muutuv ning moodustab üldjuhul 0–2,5% riskiga kaalutud varast. Arvestades riigi olukorda ja spetsiifilisi finantsstabiilsuse riske, võib vajaduse korral kehtestada puhvri, mille maht on üle 2,5%. Kui krediitdiasutus tegutseb piiriüleselt, siis pangapõhine vastutsükliline kapitalipuhver moodustub panga krediitdipositsioonide asukohariikides kehtestatud puhvrinäidete kaalutud keskmisest.

Seni kui vastutsükliline kapitalipuhver on alla 2,5%, peavad liikmesriigid kõnealuseid kapitalinõudeid vastastikku tunnustama ja kohaldama. Puhvri selle osa suhtes, mis ületab 2,5%, võivad riigid valida, kas aktsepteerivad teise liikmesriigi hinnangut ja kohaldavad kõrgemat kapitalimäära krediitdiasutustele, kes on saanud tegevusloa nende liikmesriigis. Puhvrinäide kehtestamisel või suurendamisel peavad pangad täitma uut nõuet hiljemalt 12 kuu möödumisel puhvrinäide avalikustamisest. Puhvrinäide alandamise otsus jõustub kohe.

Kuna vastutsüklilise kapitalipuhvri eesmärk on takistada liiasest laenukasvust tulenevaid riske, siis peab puhver olema seotud krediitdikasvu mõõtega. Rahvusvahelise ühtluse tagamiseks on puhvri taseme määramise alus krediitimaht suhtena SKPsse ning selle

⁶ Ingl *common equity Tier 1*.

erinevus oma pikaajalisest trendist. Arvestada võib ka muid olulisi struktuurseid muutujaid, lähtudes finantsstabiilsust ohustavatest riskidest. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) võib esitada liikmesriikidele soovitusi puhvri kehtestamise ja kontrollimise kohta.

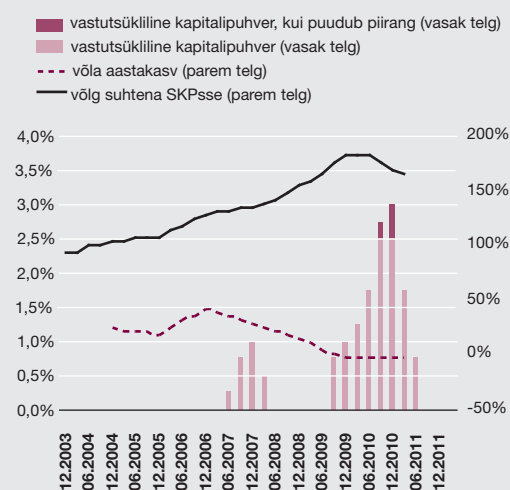
Vastutsüklilise kapitalipuhvri rakendamine

Euroopa Liidu tasandil töötab ESRB välja vastutsüklilise kapitalipuhvri määra arvu- tamise juhised. Seniks saab kapitalipuhvri määra leidmiseks rakendada Basel III metoodikat. Selle järgi on puhvrimäär positiivne, kui laenumaht suhtena SKPsse ületab oma pikaajalist trendi vähemalt 2 protsendipunkti võrra ning ulatub oma maksimumtasemeni (2,5%ni), kui hälve on suurem kui 10 protsen- dipunkti. Kui laenumaht SKP suhtes erineb oma trendist 2–10 protsendipunkti võrra, siis varieerub kapitalipuhvri määr lineaarselt vahe- mikus 0–2,5%. Laenumaht on määratletud kui reaalsektori ehk residentidest ja mitteresiden- tidest erasikute ning mittefinantsettevõtete koguvõlg majanduses.

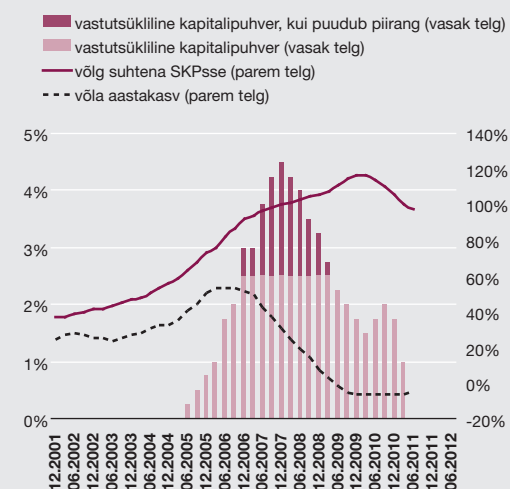
Võttes aluseks finantskonto andmed, oleks pidanud vastutsüklilise kapitalipuhvri nõude rakendamise otsuse Eestis esimest korda tegema 2006. aastal. Teist korda oleksid pangad pidanud nõuet kohaldama hiljemalt 2009. aasta IV kvartalist kuni 2011. aasta II kvartali lõpuni, mil majanduses liiase kredii- dikasvu märke tegelikult enam ei olnud (vt joonis 16). Selle arvutusmudeli usaldusvää- ruse seab kahtluse alla finantskonto lühike ajalooline andmerida, mis ei sisalda tsüklili- suse komponenti.

Pangandusstatistika järgi tehtud arvutused kirjeldavad kriisieelset olukorda paremini. Selle järgi oleks Eestis vastutsüklilise kapi- talipuhvri nõue aktiveeritud mõned aastad

Joonis 16. Arvestuslik vastutsükliline kapitali- puhver finantskonto andmetel

Joonis 17. Arvestuslik vastutsükliline kapitali- puhver pangandusstatistika andmetel

enne viimase üleilmse finantskriisi puhkemist (vt joonis 17). Krediidikasv ületas oma pikaajalise trendi 2004. aastal. Sellisele arengule oleks pidanud järgnema kapitalipuhvrinõude kehtestamise otsus ja selle jõustumine hilje-

malt 12 kuu möödumisel. Alates 2005. aastast oli krediidikasv niivõrd kiire, et pangad oleksid pidanud täitma vähemalt 2,5% või kõrgemat vastutsüklilise kapitalipuhvri nõuet.

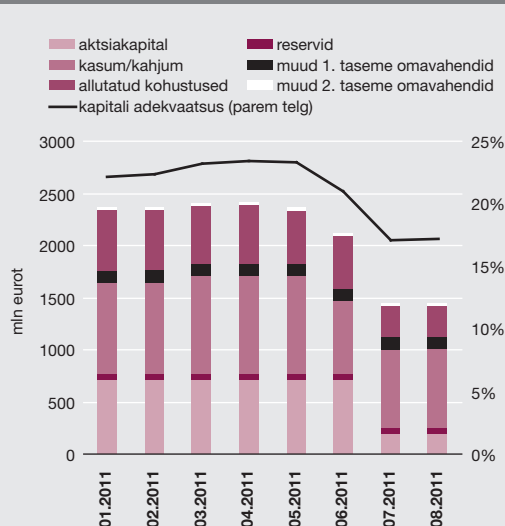
Swedbanki struktuurimuudatuse mõju Eesti pangandussektori koondbilansile ja kapitalile

Swedbanki Balti konsolideerimisgrupi ajalugu ulatub 1990ndate teise poole, kui panga eelkäija Hansapank laienes naaberriikidesse Läti ja Leetu. 2005. aastal omandas Swedbank Hansapanga koos selle väljakujunenud struktuuriga ning Eestisse moodustati Balti panganduse konsolideerimisgrupp. Balti grupi likviidsust ja kapitali juhiti teatud ulatuses Eestis, millega kaasnesid kõrgemad puhvrid Eesti üksuse tasandil. Kuna Swedbanki varad on alates sajandi algusest moodustanud Eesti pangandussektori varadest keskmiselt 55%, siis selliselt korraldatud riskijuhtimine moonutas olulisel määral Eesti panganduse kohta arvatavaid likviidsus- ja kapitalinäitajaid. Samuti suurenesid aeg-ajalt märkimisväärselt rahavood Eesti ja välismaailma vahel.

2011. aasta 1. juulil müüs Eestis registreeritud Swedbank AS oma Läti ja Leedu tütarettevõtted Rootsi emapangale Swedbank AB. Uue struktuuri järgi ei kuulu Läti ja Leedu tütarpannad ning nende tütarettevõtted enam Swedbank ASi konsolideerimisgruppi.

Struktuurimuudatustest põhjustatud kõrge kapitaliseerituse taseme alandamiseks vähendas Swedbank AS aktsiakapitali 603 miljonnilt 85 miljonile eurole ning maksis emapangale tagasi üle poole allutatud laenude mahust. Kapitali taset vähendas ka eelmistel

Joonis 18. Pangandussektori soolotasandi omavahendite struktuur ja kapitali adekvaatsuse näitaja

perioodidel Lätis ja Leedus teenitud kasumi arvelt emapangale dividendide maksmine. Kokkuvõttes Eesti pangandussektori omavahendite maht vähenes juuli lõpuks 0,9 miljardi euro võrra ehk 40%, mistõttu üksikarvestuse agregeeritud kapitali adekvaatsuse näitaja alanes maikuu 23%lt juuli lõpus 17%le⁷ (vt joonis 18).

Tehingu tulemusena vähenesid pankade finantsinvesteeringud sidus- ja tütarettevõtetes 96%. Samuti kaasnes sellega III kvartalis

⁷ Eesti pangandussektori kapitaliseerituse tugevusanalüüsid on Eesti Pank varasematel aastatel lähtunud kapitalitasemest, mis ei sisalda välisriikides asuvate tütarpannade nõuete suhtes arvestatud kapitali.

märkimisväärne puhaskasumi kasv, eelmise kvartaliga võrreldes üle viie korra (ilma selle tehingu mõjuta oleks kvartali puhaskasum suurenenud 27%). Erakorralise kasumi tõttu suurenesid omakorda oluliselt likviidsed varad: nõuded teiste pankade ees kasvasid kahe kuu jooksul juuli lõpuks ligi 40%, ehkki selles oli mõningane osa ka muudel turu-arengut mõjutavatel teguritel.

Juriidilise struktuuri muutus peaks kokkuvõttes muutma panga kapitali juhtimise tõhusamaks ja lihtsustama juhtimistasandite vähendamise kaudu panga juhtimist. Samuti on struktuuri-muutus positiivne pangajärelevalve ja kriisijuhtimise korraldamise seisukohast.

KINDLUSTUSETTEVÕTTED

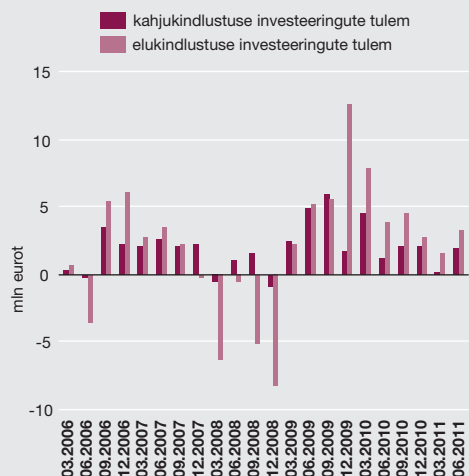
Eesti kindlustussektor toimib tugevatel alustel ning kapitaliseeritus on jätkuvalt hea. 2010. aasta lõpus ületasid Eestis registreeritud elukindlustus- ja kahjukindlustusseltside omavahendid normatiive neli korda.

2011. aasta esimene pool on seltsidele olnud siiski raskem võrreldes eelmise aastaga. Kindlustussektorit enim ohustavad turu- ja krediidiriskid on kahandanud investeringutulu (vt joonis 19). Samuti on visalt taastuv sise-majandus raskendanud kindlustustegevust, põhjustades tugevat konkurentsi- ja hinnasurvet eelkõige kahjukindlustuses. Lepingute katkestamismäär on tõusnud üle 2% ning vähene uute lepingute sõlmimine ei asenda piisavalt lõppevaid lepinguid. Seetõttu vähenesid 2011. aasta kuue kuuga ka kogu kindlustussektori laekumised kindlustuslepingutelt 4% (vt joonis 20).

Kahjukindlustusturul on siiski seoses majanduse järkjärgulise taastumisega näha juba esimesi tõusumärke. Eestis tegutsevate kahjukindlustusseltside müügitulu langus on pidurdunud, kuigi 2011. aasta I ja II kvartaliga teeniti kindlustusmakseid veel 1% vähem kui 2010. aasta esimesel poolel. Kahjukindlustusturgu mõjutab enim turu suuremate kindlustusliikide ehk liiklus- ja kasko-kindlustuse areng. Positiivse arenguna võib välja tuua, et kasvanud on uute autode müük ja liisimine.

Kuigi pensionikindlustus on 2011. aasta algusest saadik kosunud, põhineb Eesti elukindlustussektor endiselt suuresti investeerimisriskiga kindlustustoodetel. Nende lepingute müügitulu osakaal elukindlustuse kogumaksetes on aga aastaga vähenenud 40%ni. Kui 2010. aastal taastas soodne investeerimiskeskond kindlustusvõtjate huvi investeerimisriskiga kindlustustoodete vastu, siis 2011. aastal on ebakindlus finantsturgudel kindlustusmaksete kogumist pidurdanud. Aktsiaturgudel oli esimesel pool-aastal suhteliselt negatiivne seis, lisaks muutsid Kreeka ja teiste Euroopa piiririikide riigivõlaprob-

Joonis 19. Investeringutelt teenitud puhastulu

leemid investoreid ettevaatlikuks. Eesti residentidelt kogusid elukindlustusseltsid kindlustusmaksid 2011. aasta esimese kuue kuu jooksul 14% vähem kui eelneval aastal samal perioodil.

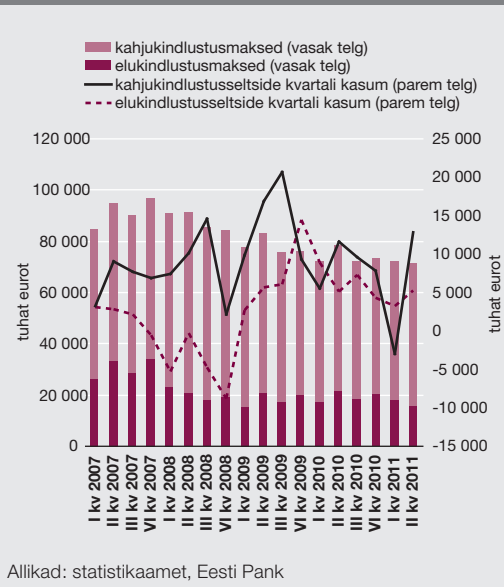
Elukindlustuses vähenes nii tulu omakapitalilt kui ka kindlustusvõtjate investeerimisportfellidelt. Investeeringute tootlus jooksva aasta arvestuses oli alla 3%. Investeeringuriskiga elukindlustuses, kus varad moodustavad 45% seltside koguvaradest, on risk kindlustusvõtja kanda ning see ei mõjuta seltside krediitvõimet. Ühelt poolt on riskiks pikaajaliselt madalal tasemel püsivad intressimäärad, kuna see raskendab garanteeritud intressimääraga kindlustuslepingutest tulenevate kohustuste täitmist. Turu keskmine garanteeritud intressimäär on 3–4%, mis on seni jäänud elukindlustusandjate väärtpaperiportfelli keskmisele tulumäärale (4,4%) alla (vt joonis 21).

Teisalt, kui intressimäärad peaksid liialt järsult tõusma, siis omab see negatiivset mõju võlakirjahindadele ning alandab elukindlustusseltside investeeringute netotulu. Investeeringud võlakirjadesse ja muudesse fikseeritud tulumääraga väärtpaperitesse moodustavad ligi 60% kindlustusandjate finantsinvesteeringutest. Olenemata mõne Euroopa riigi rahandusprobleemidest ei ole olulisi muudatusi varade ümberjagamisel tehtud ning kindlustusseltsid eelistavad jätkuvalt paigutada investeeringuid fikseeritud tuluga riigivõlakirjadesse⁸ (vt joonis 22).

Nii elu- kui ka kahjukindlustusandjate kasum oli 2011. aasta I ja II kvartalis aastatagusega võrreldes 40% väiksem. Lisaks väiksemale müügi- ja investeeringutulule on kasumlikkust kahandanud suuremad tegevuskulud. Sõlmiskulud on aastaga suurenenud üle 20%. Kahjukindlustusandjate majandustegevuse tulemusi mõjutasid ka tänavused rasked talveolud, millega suurenes kahjude sagedus. Kahjusuhte

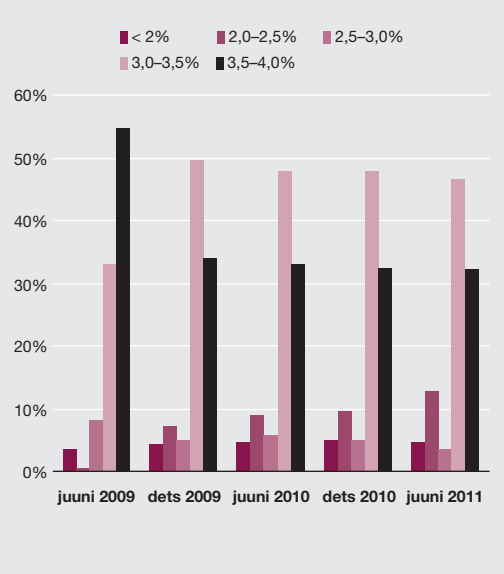
⁸ Välisriikide riigivõlakirjadesse on investeeritud kokku 72%, sellest 16% Saksa, 25% Prantsuse, 15% Itaalia ja 13% Leedu võlakirjadesse.

Joonis 20. Eestis kogutud kindlustusmaksed ja kindlustusseltside kasum

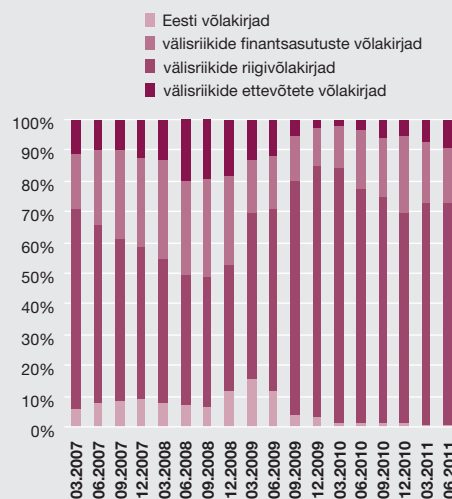
Allikad: statistikaamet, Eesti Pank

Joonis 21. Elukindlustusandja garanteeritud intressimääraga kindlustuslepingutest tulenevate kohustuste jaotus

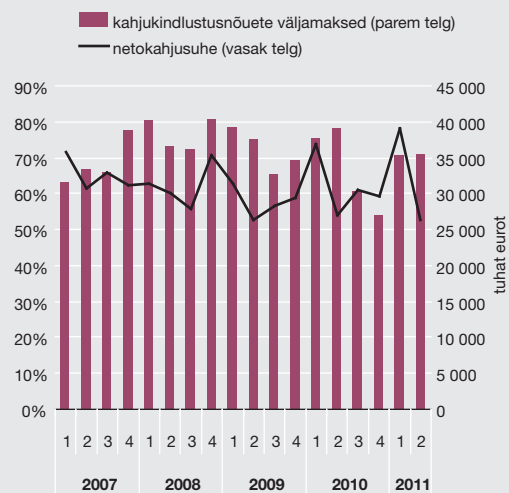

netonäitaja⁹ tõusis I kvartalis 78%ni (vt joonis 23), kuid alanes II kvartali lõpuks tagasi vastuvõtavale tasemele ehk 53%ni. Olenemata märkimisväärselt langusest on sektor siiski kasumlik ning likviidsusrisk on minimaalne. Elu- ja kahjukiindlustusseltside likviidsusvaru on jätkuvalt piisavalt suur, vastavalt 163 ja 199 miljonit eurot.

Joonis 22. Elukindlustusseltside võlakirjainvesteeringud emitendi järgi

Joonis 23. Kahjukiindlustuse kahjunõuded ja kahjusuhe

Allikad: statistikaamet, Eesti Pank

⁹ Netokahjusuhe = esinenud kahjunõuded netona edasikindlustusest / teenitud preemiad netona edasikindlustusest.